

ORDAŃSKIE KRÓLESTWO HASZYMIDZKIE

Informacje ogólne

powierzchnia:	89,3 tys. km ²
ludność:	11,2 mln (97% ludność pochodzenia arabskiego, w tym ok. 70% Jordańczyków)
Głowa państwa (król):	Abdullah II (od lutego 1999 r.)
Premier, Minister Obrony	Bisher AL-KHASAWNEH (od października 2020 r.)
Wicepremier, Minister Spraw Zagranicznych	Ayman AL-SAFADI
Wicepremier ds. Ekonomicznych	Nasser SHRAIDEH
Minister Przemysłu, Handlu i Zaopatrzenia	Yousef Mahmoud SHAMALI
Minister Inwestycji	(Pani) Kholoud AL-SAQQAF
Minister Planowania i Współpracy Międzynarodowej	(Pani) Zeina TOUKAN
Minister ds. Gospodarki Cyfrowej i Przedsiębiorczości	Ahmed AL-HANANDEH
Minister Energii i Zasobów Naturalnych	Saleh Ali AL-KHARABSHEH
Ambasador Jordanii w Polsce	Yousef Bataineh (siedziba w Berlinie)
Ambasador RP w Jordanii	Lucjan Karpiński

Ustrój polityczny: na mocy konstytucji z 1952 r. kraj ten jest parlamentarną **monarchią konstytucyjną**, z silną pozycją króla (od 1999 r. jest nim Abdullah II). Oprócz króla, władzę wykonawczą stanowi premier wraz z Radą Ministrów. Władzę ustawodawczą sprawuje dwuizbowe Zgromadzenie Narodowe – Majlis Al-'Umma (Izba Reprezentantów - 130 miejsc, wybierana na 4-letnią kadencję w wyborach powszechnych oraz Senat - 65 miejsc, kadencja 4-letnia - senatorowie nominowani przez króla).

Stolicą państwa i głównym ośrodkiem gospodarczym kraju jest **Amman** (ok. 2,2 mln mieszkańców).

Język urzędowy – **arabski**, w biznesie i administracji powszechny **angielski**.

Jordania należy do następujących organizacji międzynarodowych: ONZ i jej agendy (m.in. UNIDO, UNCTAD), Światowa Organizacja Handlu (WTO, od 2000 r.), Bank Światowy (WB), Islamski Bank Rozwoju (IDB), M-narodowy Fundusz Walutowy (IMF), Międzynarodowy Bank Rekonstrukcji i Rozwoju (IBRD), Światowa Organizacja Cei (WCO).

Jest stroną następujących regionalnych porozumień oraz umów o handlu preferencyjnym: Wielka Arabska Strefa Wolnego Handlu - GAFTA (1998), Umowa o wolnym handlu z USA (2000), Umowa o wolnym handlu z krajami EFTA (1999), Umowa stowarzyszeniowa z Unią Europejską (2002), Umowa o wolnym handlu z Egiptem, Tunezją i Marokiem - AGADIR (2004), Umowa o wolnym handlu z Singapurem (2004).

Ponadto, w 1996 r. została przyjęta przez USA koncepcja tzw. Qualified Industrial Zones (QIZ) w celu wzmocnienia pokoju na Bliskim Wschodzie poprzez regionalne partnerstwa gospodarcze, przynoszące korzyści zarówno krajom arabskim, jak i Izraelowi. Zezwala ona na bezcłowy wwóz do USA produktów przemysłowych pochodzących z Jordanii i Egiptu, pod warunkiem, że zawierają one komponent izraelski. Jordania stała się pierwszym krajem w regionie, który podpisał protokół QIZ w 1999 r., zaś w 2004 r. uczynił to Egipt.

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

Wskaźniki	2017	2018	2019	2020	2021
PKB (w mld USD)	94,8	94,6	101,0	104,1	101,6
PKB na 1 mieszkańca (tys. USD)	9,36	9,31	9,27	8,97	9,12
PKB (wzrost w %)	2,1	1,9	2,0	-1,6	2,2
Deficyt budżetowy (% PKB)	-3,7	-4,7	-5,8	-9,1	-7,5
Dług publiczny (% PKB)	76,0	75,1	78,0	87,9	93,3
Inflacja (w %)	3,3	4,5	0,8	0,3	1,4
Bezrobocie (w %)	18,3	18,6	19,0	24,7	23,3
Rezerwy dewizowe, włączając złoto (mld USD)	17,8	16,2	17,0	18,3	20,7
Zadłużenie zagraniczne (mld USD)	29,3	29,9	33,5	38,0	41,7
Eksport towarów (w mld USD)	15,54	13,11	16,20	10,44	13,87
Import towarów (w mld USD)	18,21	15,56	22,0	18,42	23,32
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Jordanii (wartość skumulowana, mld USD)	33,83	brak danych	b/d	35,6	37,3
Inwestycje bezpośrednie Jordanii za granicą (wartość skumulowana, mln USD)	646,5	b/d	b/d	b/d	681

Źródła: CIA, World Bank, MFW, UNCTAD

Bogactwa naturalne: fosforany, potaż (węglan potasu), ropa z łupków

Walutą narodową jest dinar jordański (JOD), którego oficjalny średni kurs wymiany wobec USD jest stały i wynosi: 1 USD = 0,71 JOD.

Struktura PKB: usługi – głównie usługi finansowe i turystyka (66,6%), w dalszej kolejności przemysł (28,8%) i rolnictwo (4,6%).

Eksport w 2022 r. wyniósł 20,3 mld USD, główne towary w eksporcie: nawozy sztuczne, wyroby odzieżowe, fosforany, biżuteria, kwas fosforowy. Główni partnerzy w eksporcie: USA (udział 20% w całości jordańskiego eksportu), Indie (14%), Arabia Saudyjska (7%), Chiny (6%), Irak (6%).

Import w 2022 r. wyniósł 29,95 mld USD, główne pozycje w imporcie: rafinowana ropa naftowa, pojazdy samochodowe, złoto, ropa naftowa, biżuteria. Główni partnerzy: Chiny (17% udział w imporcie), Zjednoczone Emiraty Arabskie (12%), Arabia Saudyjska (125%), Indie (6%), USA (4%).

W ostatnich latach w Jordanii obserwowany był wzmożony napływ **bezpośrednich inwestycji zagranicznych**, głównie z państw Zatoki Perskiej, USA, Francji i Libanu, które przeważnie lokowano w branży nieruchomości, usług finansowych, telekomunikacji, transporcie i turystyce.

W raporcie Banku Światowego **Doing Business 2020** oceniającym warunki prowadzenia działalności gospodarczej w poszczególnych krajach, Jordania została sklasyfikowana na **75.** miejscu wśród 190 ujętych w rankingu gospodarek świata (*104. lokata w raporcie DB 2019*). W 2023 r. uplasowała się na **71.** miejscu wśród 132 państw sklasyfikowanych w „Globalnym Indeksie Innowacyjności” oraz na **92.** ze 176 krajów ujętych w rankingu „Indeks Wolności Gospodarczej 2024”.

1. Podstawowe informacje, sytuacja gospodarcza.

Gospodarka Jordanii jest jedną z najmniejszych na Bliskim Wschodzie. Niewystarczające zasoby wodne obok braku surowców energetycznych i innych bazowych zasobów naturalnych powodują znaczne uzależnienie gospodarki kraju od pomocy zagranicznej. Inne wyzwania gospodarcze dla rządu obejmują chronicznie wysokie wskaźniki ubóstwa, bezrobocia, inflacji i dużego deficytu budżetowego oraz długu publicznego.

Król Abdullah w trakcie pierwszej dekady obecnego stulecia doprowadził do wdrożenia istotnych reform gospodarczych, jak liberalizacja handlu zagranicznego i prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych, które przyczyniły się do napływu zagranicznych inwestorów i wpłynęły na osiągnięcie średniego rocznego wzrostu gospodarczego rządu 8% w latach 2004-2008.

Z kolei, światowe spowolnienie gospodarcze i niespokojna sytuacja w regionie przyniosły zmniejszenie średniorocznego wzrostu PKB do 2,5% w okresie 2010-2017. Dotknęło to w szczególności sektory zorientowane na eksport, branżę budowlaną i nieruchomości oraz turystykę.

Finanse Jordanii zostały dodatkowo nadszarpnięte wskutek serii ataków na sieci przesyłowe gazu w Egipcie, powodując konieczność importu znacznie droższego oleju napędowego, głównie z Arabii Saudyjskiej, niezbędnego do wytwarzania energii elektrycznej.

Od początku wojny domowej w Syrii (2011 r.) i wynikającego z niej kryzysu imigracyjnego, jednym z najpilniejszych wyzwań społeczno-ekonomicznych jordańskich władz stało się sprawne zarządzanie kwestią napływu ok. 660 tys. uchodźców, z których ponad 80% zamieszkało na obszarach miejskich kraju. Według przeprowadzonego przez Jordanię oficjalnego spisu ludności, w 2016 r. liczba uchodźców syryjskich wynosiła już 1,3 miliona osób.

Jordania jest prawie całkowicie zależna od importowanej energii, głównie gazu ziemnego, która wciąż stanowi 25-30% importu kraju. Aby zdywersyfikować swój mix energetyczny, Jordania zawarła szereg kontraktów na dostawy gazu skroplonego oraz przesyłanego gazociągami. Ponadto, podjęto realizację kilku dużych projektów w zakresie odnawialnych źródeł energii, a obecnie bada się możliwości dot. produkcji energii jądrowej i eksploatacji posiadanych rezerw łupków.

W celu wsparcia starań Jordanii na rzecz zmniejszenia deficytu budżetowego i nierównowagi w bilansie płatniczym, w 2016 r. Jordania i MFW uzgodniły utworzenie instrumentu „Extended Fund Facility” (EFR). W styczniu 2024 r. strony po raz kolejny zatwierdziły przedłużenie na następne 4 lata umowy o wartości 1,2 mld USD mającej na celu wsparcie jordańskiego rządowego programu reform gospodarczych i finansowych. Zastąpiła ona poprzednie porozumienie z marca 2020 r., wygasające w marcu 2024 r.

W lipcu 2024 r. został przeprowadzony pierwszy przegląd programu EFR dla Jordanii, w którym stwierdzono, że kraj spełnił wszystkie niezbędne kryteria. W opinii MFW, gospodarka Jordanii nadal wykazuje dużą odporność, zwłaszcza wobec wyzwań związanych z konfliktem Izrael-Gaza i zakłóceniami w handlu na Morzu Czerwonym. Jej gospodarka nadal się rozwija, przy czym wg prognoz wzrost spadnie do 2,4% w 2024 r. z 2,6% w 2023 r. (oczekuje się, że przyspieszy on w 2025 r., w zależności od ew. zakończenia konfliktu). Pomimo dobrych wyników, wyzwania pozostają: wysokie bezrobocie, wciąż potrzebna pomoc międzynarodowa dla wsparcia wysiłków władz związanych z przyjęciem dużej liczby syryjskich uchodźców.

2. Polityka gospodarcza

Zmiany w Iraku spowodowane wojną z 2003 r. przyczyniły się do przyspieszenia tempa wzrostu gospodarczego Jordanii. Pomimo kryzysu gospodarczo-finansowego dynamika napływu BIZ w zasadzie nie uległa zmianie w porównaniu do lat 2004-2008. Program prywatyzacji przebiegał sprawnie pod nadzorem Wykonawczej Komisji Prywatyzacyjnej. Na generalną poprawę sytuacji gospodarczej miał też wpływ notowany do 2008 r. wzrost eksportu, będący wynikiem m.in. podpisania porozumień o wolnym handlu, w tym z USA. Rząd usiłuje jak najefektywniej wykorzystywać uzgodnienia zawarte w ramach GAFTA (*Greater Arab Free Trade Agreement*), które promuje bezcłowy handel między państwami arabskimi, jak również z porozumienia QIZ (*Qualifying Industrial Zones*), które zezwala Jordanii i Egiptowi na bezcłowy

eksport produktów wyprodukowanych w tych krajach do Stanów Zjednoczonych, o ile produkty te zawierają komponenty z Izraela.

3. Ramy prawno-traktatowe współpracy gospodarczej

UE – Jordania

- Układ stowarzyszeniowy podpisany w 1997 r., wszedł w życie w dniu 1 maja 2002 r.

Polska – Jordania

- Umowa o międzynarodowych przewozach drogowych z 30.10.1978 r., weszła w życie 3.03.1979 r.;
- Umowa o komunikacji lotniczej z 22.11.1993 r., weszła w życie 02.07.2001 r.,
- Umowa ws. unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatku od dochodu (z 1997 r., weszła w życie 22.04.1999 r.);
- Umowa o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji (z 1997 r., obowiązuje od 14.08.1999 r.);
- Umowa o współpracy w dziedzinie turystyki (z 2004 r., weszła w życie 13.12.2006 r.);
- Umowa o współpracy w dziedzinie obronności (z 2014 r., wejście w życie 05.01.2015 r.).

4. Wymiana handlowa z Polską

<i>mIn USD</i>	2019	2020	2021	2022	Dynamika [%] 2021=100%	2023	Dynamika [%] 2022=100%
Eksport	89,8	91,5	96,1	99,6	102,6	111,8	112,3
Import	11,7	14,8	13,9	28,8	207,6	24,8	86,1
Obroty	101,5	106,4	109,9	128,4	116,8	136,6	106,4
Saldo	78,1	76,7	82,2	70,8		87,0	

Źródło: GUS

W polsko-jordańskiej wymianie handlowej tradycyjnie notujemy nadwyżkę eksportu nad importem, która w 2023 r. wyniosła około 87 mln USD.

Struktura towarowa polskiego eksportu do Jordanii jest zróżnicowana, a w 2023 r. dominowały w niej następujące pozycje (*powyżej 3 mln USD*):

- pralki automatyczne, maszyny piorąco-suszące – 9,2 mln USD, 8,2% udział w eksporcie z Polski do Jordanii;
- ciągniki drogowe – 9,1 mln USD, udział 8,1%;
- świeże jabłka – 8,0 mln USD, udział 7,2%;
- sery, twarogi – 6,6 mln USD, udział 5,9%;
- mleko i śmietana, w proszku – 5,8 mln USD, udział 5,2%;
- przetwory spożywcze z mąki, gryssiku, mleka, w tym dla niemowląt – 5,6 mln USD, udział 5,0%;
- chleb i pieczywo cukiernicze, ciastka, wafle – 4,7 mln USD, udział 4,2%;
- tytoń nieprzetworzony – 3,9 mln USD, udział 3,5%,

a ponadto kilka ważniejszych grup towarowych: przetwory spożywcze – 2,8 mln USD, maszynki i ostrza do golenia - 2,7 mln USD, preparaty kosmetyczne – 2,6 mln USD oraz zmywarki do naczyń i urządzenia czyszcząco-suszące – 2,6 mln USD.

W importie z Jordanii we wcześniejszych latach największą pozycję stanowił azotan potasu. W latach 2018 -2020 były to odpady i złom metali szlachetnych (bez złota i platyny), których zakupy stanowiły ponad 40% naszego importu. W roku 2023 dominowały w nim następujące pozycje:

- materiały i wyroby włókiennicze – 11,5 mln USD, 47,1% udział w naszym imporcie;
- produkty przemysłu chemicznego (gł. azotyny i azotany, nawozy potasowe, kwasy organiczne i nieorganiczne) – 5,8 mln USD, udział 23,8%;
- produkty mineralne, bliżej nie wymienione – 5,1 mln USD, 20,7%.

W 2023 r. Jordania zajęła 86. pozycję w polskim eksporcie oraz 110. w imporcie. W całości naszych obrotów udział tego kraju jest znikomy i w ub. roku wyniósł zaledwie 0,03% polskiego eksportu oraz 0,007% importu.

Wg danych GUS za okres **styczeń-czerwiec 2024 r.**, wartość polsko-jordańskich obrotów handlowych utrzymywała się na poziomie zbliżonym do analogicznego okresu 2023 r. i wyniosła **68,9 mln USD** (spadek o ok. 1% w porównaniu z 6 miesiącami ub. roku), w tym polski eksport – **52,3 mln USD** (spadek o 6,7%), natomiast import –**16,6 mln USD** (wzrost o 23,0%).

5. Współpraca inwestycyjno-kapitałowa

Wg danych NBP na koniec 2023 r., oficjalna wartość wzajemnych inwestycji była marginalna: brak polskiego zaangażowania w Jordanii oraz 9,3 mln USD jordańskiego w Polsce.

Z uwagi na położenie geograficzne tego kraju w niestabilnym politycznie regionie świata, perspektywy rozwoju gospodarki jordańskiej są w dużym stopniu uzależnione od sytuacji politycznej w państwach sąsiednich: Iraku, Izraelu, Autonomii Palestyńskiej oraz Syrii i Egipcie. Występujące konflikty, mające swój wymiar w aktach terrorystycznych, negatywnie rzutują na postrzeganie Jordanii przez potencjalnych inwestorów zagranicznych.

Wg informacji z Ambasady RP w Jordanii, na terenie tego kraju zarejestrowana jest 1 spółka prawa handlowego z udziałem kapitału polskiego: Jordan-Polish Company. Rozpoczęła ona działalność w maju 2009 r. z zamiarem prowadzenia działalności handlowej.

Z kolei perspektywnymi sektorami współpracy w zakresie inwestycji firm jordańskich w Polsce mogą być: hotelarstwo, turystyka oraz usługi finansowo-bankowe.

6. Dostęp do rynku

W odniesieniu do produktów rolnych liberalizacja handlu następuje na zasadzie obopólnych ustępstw, z uwzględnieniem obecnie funkcjonującej Wspólnej Polityki Rolnej UE.

Polskie firmy eksportujące do Jordanii produkty spożywcze, ale też kosmetyki i farmaceutyki, napotykały na pewne trudności w pozyskaniu norm i standardów wymaganych na tym rynku. Firmy zgłaszały też problemy w zakresie procedur celnych.

Zgodnie z praktyką unijną przy eksporcie polskich towarów do Jordanii obowiązują świadectwa pochodzenia towarów „Certificate Euro1” lub „Certificate of Origin”. Mimo to jordańskie władze celne domagały się, aby dokumenty te były poświadczane przez Krajową Izbę Gospodarczą oraz Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP.

Polskie przedsiębiorstwa mogą świadczyć usługi na terenie Jordanii w oparciu o spółki prawa handlowego z partnerami miejscowymi lub w całości kontrolowane przez kapitał polski.

W zależności od przedmiotu działalności, stawka podatku od osób prawnych wynosi 15-35%. Stawką 35% opodatkowane są banki oraz instytucje finansowe. Spółki prowadzące działalność handlową, ubezpieczeniową oraz świadczące usługi telekomunikacyjne opodatkowane są 25% podatkiem dochodowym. Najniższa stawka podatku – 15% - ma zastosowanie do spółek produkcyjnych, transportowych oraz budowlanych. Spółki działające w specjalnych strefach ekonomicznych korzystają z szeregu zwolnień podatkowych.

Wymóg posiadania koncesji lub licencji ma zastosowanie tylko do nielicznych obszarów działalności, jak obrót specjalny, działalność bankowa i ubezpieczeniowa, czy przemysł wydobywczy.

7. Działania na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej

- ⇒ **2004 r.** - *Polsko-Jordańskie Forum Biznesu „Polska Blżej”* – pierwsza z serii imprez w formule konferencji i bezpośrednich spotkań przedsiębiorców polskich i jordańskich, organizowana przez Ambasadę RP w Ammanie (odbyło się jej 7 edycji),
- ⇒ **2006 r.** – podpisanie porozumienia o współpracy między Krajową Izbą Gospodarczą a Jordańską Izbą Handlową
- ⇒ **czerwiec 2008 r.**, w czasie 5. Forum Biznesu, odbyło się pierwsze robocze posiedzenie *Polsko-Jordańskiej Rady Biznesu*. Przewodniczącym Rady został Mohammad Halajka, były wicepremier Jordanii i minister przemysłu i handlu,

- ⇒ **2010** - stoisko informacyjne w czasie „*Project Near East 2010*”. Impreza ta stanowiła kontynuację organizowanych od 2003 r. targów „*Rebuild Iraq*”,
- ⇒ **lipiec 2010** r. - pierwsze oficjalne spotkanie Jordańsko-Polskiej Rady Biznesu (JPRB), z udziałem 40 przedstawicieli firm jordańskich - prezesem został wybrany minister ds. rozwoju politycznego P. Musa Maaytah (udział przedstawicieli wizytującej Jordanię delegacji MG i firm przemysłu obronnego),
- ⇒ **marzec 2011** r. - wizyta w Polsce (Warszawa, Kraków) JKW Księcia El Hassana bin Talala, członka rodziny panującej w Jordanii (*brat b. króla Hussejna, wuj obecnego króla Abdulla II*),
- ⇒ **lipiec 2011** r. - uroczyste posiedzenie JPRB (przy udziale przedstawicieli jordańskiego rządu), któremu przewodniczył Min. M. Maaytah,
- ⇒ jordańska misja gospodarczo-handlowa organizowana przez Jordan Europe Business Association – JEBA, ok. 20 firm jordańskich, Seminarium Polska–Jordania, (organizator: Pracodawcy RP),
- ⇒ **maj 2013** r. - Regionalne Forum Biznesu pod hasłem „Polska Bliżej 2013” (formułę poszerzono o Irak i Arabię Saudyjską). Towarzyszyło mu seminarium nt. współpracy z krajami arabskimi. W Forum wzięło udział ponad 50 firm z Polski, reprezentujących zarówno sektor cywilny, jak i obronny. W delegacji oficjalnej wzięło udział 3 podsekretarzy stanu (MG, MSZ, MON),
- ⇒ **listopad 2016** r. – wizyta w Jordanii Prezydenta RP A. Dudy wraz z grupą przedstawicieli firm sektora obronnego,
- ⇒ **czerwiec 2018** r. – wizyta w Polsce jordańskiej misji gospodarczej zorganizowanej przez JEBA, Ammańską Izbę Handlową oraz Ammańską Izbę Przemysłową. W trakcie wizyty zorganizowane zostało Polsko-Jordańskie Forum Biznesu (branże: przemysł obronny, przetwórstwo spożywcze, kosmetyczna, budownictwo, nieruchomości, sektor medyczny i farmaceutyczny), podpisanie trzech MoU między KIG a JEBA i obydwoma izbami.

8. Potencjalne dziedziny współpracy

Sektor turystyczny oraz handel są istotnymi częściami gospodarki jordańskiej, zatrudniającymi najwięcej osób. Kraj ten poważnie inwestuje w promocję turystyki, stąd należy ją zaliczyć – poza wymianą handlową - do perspektywicznych dziedzin współpracy (rozbudowa infrastruktury, modernizacja obiektów hotelowych, udział w przedsięwzięciach mających na celu obsługę turystów przybywających do Jordanii).

Dużą rolę rząd przywiązuje też do rozwoju sektora transportu oraz bankowości i ubezpieczeń. W związku z realizowanymi w Jordanii projektami inwestycyjnymi rośnie zapotrzebowanie na maszyny budowlane i linie produkcyjne. Polskie firmy mogą też świadczyć usługi jako podwykonawcy całych takich projektów. Ponadto wzrasta zainteresowanie oferowanymi przez polskie firmy farmaceutykami i sprzętem IT.

9. Placówki ekonomiczno-handlowe

- Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Jordanii
No 3 , Mahmoud Seif Al-Din Al-Irani St., P.O.Box 942050, Amman 11194
tel.: (+962 6) 551 25 93, 551 25 94, 551 25 96, fax: (+962 6) 551 25 95, 553 26 81
e-mail: amman.amb.sekretariat@msz.gov.pl; www.amman.polemb.net
- Ambasada Jordańskiego Królestwa Haszymidzkiego w Rzeczypospolitej Polskiej
Heerstrasse 201, D-13595 Berlin
tel.: + 49 30 36 99 60 31, fax: + 49 30 36 99 60-11
e-mail: jordan@jordanembassy.de; strona internetowa: www.jordanembassy.de